

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG**

*****

ĐOÀN VĂN LUÂN

TÌM HIỂU DI TÍCH CHÙA ĐÔNG CAO

(THÔN KHUÊ LIỄU - XÃ TÂN HƯNG - THÀNH PHỐ HẢI DƯƠNG)

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN: PGS.TS TRỊNH MINH ĐỨC

HÀ NỘI – 2011

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	1
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	5
2. Mục đích nghiên cứu.....	6
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	6
4. Phương pháp nghiên cứu.....	6
5. Bố cục của đề tài	6
CHƯƠNG 1 CHÙA ĐỒNG CAO TRONG KHÔNG GIAN VĂN HÓA THÔN KHUÊ LIỄU	8
1.1. Tổng quan về thôn Khuê Liễu	8
<i>1.1.1. Vị trí địa lý, đặc điểm tự nhiên .....</i>	8
<i>1.1.2. Dân cư .....</i>	10
<i>1.1.3. Đời sống kinh tế của cư dân .....</i>	11
<i>1.1.4. Văn hóa - xã hội.....</i>	17
1.2. Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của Chùa Đồng Cao	29
<i>1.2.1. Lịch sử xây dựng.....</i>	29
<i>1.2.2. Lịch sử tồn tại của chùa Đồng Cao .....</i>	30
CHƯƠNG 2 GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC, NGHỆ THUẬT ĐIÊU KHẮC DI TÍCH CHÙA ĐỒNG CAO	33
2.1. Giá trị kiến trúc.....	33
2.1.1. Kiến trúc chùa	33
2.1.2. Kết cấu các đơn nguyên kiến trúc	39
<i>2.1.2.1. Tam quan .....</i>	39
<i>2.1.2.2. Góc chuông (xem ảnh số 2 phụ lục) .....</i>	42
<i>2.1.2.3. Tiền đường (xem ảnh số 3 phụ lục) .....</i>	44
<i>2.1.2.4. Thượng điện .....</i>	47
<i>2.1.2.5. Nhà Mẫu .....</i>	48
<i>2.1.2.6. Nhà Tổ.....</i>	49
2.1.3. Kiến trúc tháp.....	50
2.2. Nghệ thuật điêu khắc	51
Điêu khắc tượng thờ	51
2.2.1. Hệ thống tượng trong tòa Thượng điện.....	51
2.2.2. Hệ thống tượng tòa Tiền đường	63
2.2.3. Hệ thống tượng thờ trong gian nhà mẫu	68
2.3. Các di vật tiêu biểu	72
2.4. Các ngày lễ chính ở chùa Đồng Cao.....	75
CHƯƠNG 3 BẢO TỒN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH CHÙA ĐỒNG CAO TRONG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CỘNG ĐỒNG.....	80
3.1. Giá trị tiêu biểu của chùa Đồng Cao	80
3.2. Thực trạng kiến trúc ngôi chùa	83

3.2.1. <i>Thực trạng về cảnh quan</i>	83
3.2.2. Thực trạng bố cục	84
3.2.3. <i>Thực trạng kết cấu và tình trạng kỹ thuật ở di tích</i>	85
3.3. Thực trạng di vật	86
3.4. Giải pháp bảo tồn	87
Cơ sở pháp lý	87
3.5. Tôn tạo di tích chùa Đông Cao	91
3.6. Giải pháp phát huy giá trị di tích chùa Đông Cao trong đời sống văn hóa cộng đồng	92
3.6.1. <i>Thực trạng phát huy giá trị di tích</i>	92
3.6.2. <i>Các giải pháp phát huy giá trị di tích</i>	93
KẾT LUẬN	97
TÀI LIỆU THAM KHẢO	99

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong suốt chặng đường dài của lịch sử, với công cuộc dựng nước và giữ nước của dân tộc thì đạo Phật luôn luôn hòa mình với nhịp sống của dân tộc góp phần tô đẹp lên những trang sử vẻ vang của đất nước. Những ngôi chùa làng quê Việt Nam là biểu tượng cho sự thánh thiện, là trung tâm sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng tu học của Tăng Ni và các tín đồ Phật tử, là nơi giáo dục đạo đức hướng thiện cho tất cả mọi người. Đồng thời ngôi chùa cũng là một công trình kiến trúc văn hóa nghệ thuật vô giá của cha ông ta đã để lại.

Để phục vụ đời sống tâm linh của người dân ở mỗi làng quê Việt Nam các di tích lịch sử văn hóa như: Đình, Đền, Miếu... và đặc biệt là những ngôi chùa đã được xây dựng lên, nhưng năm tháng đi qua do thiên tai bão lũ, chiến tranh bom đạn tàn phá và thêm cả những bàn tay của con người do nhận thức không đúng mà các di tích lịch sử văn hóa mà cha ông ta để lại nhất là các ngôi chùa đã bị hư hại nhiều. Nhưng dù vậy cái thần thái của ngôi chùa Việt với không gian tồn tại vẫn được duy trì và là nơi phục vụ đời sống tâm linh, làm cân bằng tâm hồn cho những người dân làng quê và cả những người khách hành hương.

Chùa Đống Cao, xã Tân Hưng, thành phố Hải Dương cũng nằm trong bước đi của ngôi chùa Việt, trong nó cũng chứa đựng nhiều nét độc đáo của riêng mình để phản ánh một thời đại đã qua. Nó chứa đựng những giá trị nghệ thuật trang trí, kiến trúc điêu khắc có ý nghĩa lớn đối với đời sống tâm linh của cư dân địa phương cũng như mọi du khách khi tới thăm quan và lễ Phật.

Sau quá trình học tập và nghiên cứu vận dụng những kiến thức đã được học về chuyên ngành Bảo tồn - bảo tàng đi vào tìm hiểu về ngôi chùa để thấy được những giá trị và ý nghĩa tốt đẹp và nắm bắt được thực trạng đưa ra các giải pháp cho vấn đề bảo vệ và phát huy giá trị di tích trong giai đoạn hiện

nay là việc làm có ý nghĩa thiết thực nhằm giữ gìn các di sản văn hóa của địa phương cũng như của đất nước.

Với lý do trên em xin chọn đề tài: ***“Tìm hiểu di tích chùa Đổng Cao Thôn Khuê Liễu Xã Tân Hưng Thành Phố Hải Dương”*** làm bài khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành đại học bảo tàng.

2. Mục đích nghiên cứu

Mục đích của khóa luận là tìm hiểu lịch sử, sự ra đời và quá trình tồn tại của chùa Đổng Cao; nghiên cứu các giá trị kiến trúc, nghệ thuật, nghiên cứu thực trạng di tích chùa Đổng Cao, cũng như thực trạng của hệ thống tượng thờ trong di tích để đưa ra các giải pháp nhằm giữ gìn và phát huy giá trị di sản văn hóa của địa phương cũng như của đất nước.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Bài khóa luận nghiên cứu về chùa Đổng Cao trọng tâm là về kiến trúc, hệ thống tượng thờ và các di vật tiêu biểu, cùng với không gian văn hóa thôn Khuê Liễu nơi ngôi chùa tồn tại.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Sử dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành: Sử học, Dân tộc học, Khảo cổ học, Bảo tàng học, Mỹ thuật học...

- Sử dụng phương pháp khảo sát điền dã vận dụng các kỹ năng: quan sát, miêu tả, ghi âm, ghi chép, đo vẽ, chụp ảnh...

- Tập hợp hệ thống hóa các tư liệu liên quan đến di tích.

5. Bố cục của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phần phụ lục bài khóa luận gồm có 3 chương:

Chương 1: Chùa Đổng Cao trong không gian văn hóa thôn Khuê Liễu.

Chương 2: Giá trị kiến trúc, nghệ thuật điêu khắc di tích chùa Đổng Cao.

***Chương 3: Vấn đề Bảo tồn, phát huy giá trị di tích chùa Đồng Cao
trong đời sống văn hóa cộng đồng.***

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Lâm Biên (Chủ biên 2001), *Trang trí trong mỹ thuật của người Việt*, Nxb VHDT, HN
2. Trần Lâm Biên(2003), *Lịch sử mỹ thuật Việt Nam*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.
3. Trần Lâm Biên (Chủ biên 2008), *Diễn biến kiến trúc truyền thống Việt (Vùng châu thổ sông Hồng)*, Nhà xuất bản văn hóa thông tin, Hà Nội.
4. Phan Kế Bích (1990), *Việt Nam phong tục*, Nxb TP Hồ Chí Minh, Thành Phố Hồ Chí Minh.
5. Nguyễn Du Chi (2003), *Hoa văn Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật, HN.
6. Đề cương bài giảng lịch sử xã Tân Hưng (2009).
7. Ngô sĩ Liên(1972), *Đại Việt sử ký toàn thư*, Nxb Khoa học xã hội. Hà Nội.
8. Nguyễn Khởi (2002)- *Bảo tồn và trùng tu các di tích kiến trúc*- Nxb Xây dựng.
9. *Luật di sản Văn hoá 2001* (Được sửa đổi bổ xung 2009),(2009), Nxb Chính trị Quốc Gia Hà Nội
10. Lịch sử Đảng bộ và Nhân dân Tân Hưng giai đoạn 1930- 2005.
11. Ban quản lý di tích chùa Đống Cao, *Lý lịch di tích chùa Đống Cao* (1997).
12. Nguyễn Thị Minh Lý(Chủ biên)(2004), *Đại cương về cổ vật Việt Nam*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.
13. Trịnh Thị Minh Đức (Chủ biên 2007), *Bảo tồn di tích lịch sử Văn hoá*, Nxb Đại học Quốc Gia Hà Nội.
14. Hà Văn Tấn (chủ biên)(1993), *Chùa Việt Nam*, Nxb KHXH.

15. Nguyễn Văn Tiến (2004), *Chùa Thầy*, Luận án tiến sỹ khoa học lịch sử, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội
16. Ngô Đức Thịnh (2001), *Tín ngưỡng và văn hóa tín ngưỡng ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, HN.
17. Trần Nho Thìn(1991), “ *Vào chùa thăm phật*”. Nhà xuất bản công an nhân dân, Hà Nội.
18. Chu Quang Trứ (2003), *Tượng cổ Việt Nam với truyền thống điêu khắc dân tộc*, Nxb Mỹ thuật, HN.
19. Chu Quang Trứ (2003), *Kiến thức dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật Hà Nội
20. Thích Thanh Vân (2009), *Kỷ yếu khóa an cư kết hạ tại tổ đình Đổng Cao*.